

Roční koloběh jako sociální realita spojující lidi. Sociální působení Kristovy bytosti

Sergej O. Prokofjev

Má zde být ještě pozorován další, pro naši dobu zvlášť důležitý aspekt ročního koloběhu: jeho význam pro sociální život lidí. Na něj poukazuje Rudolf Steiner, když praví: „Sociální věda ... sociální ideály, ... všechny tyto věci mají být oplodněny a budou muset být oplodněny tím, co vzejde člověku tím, že si sám zase zduchovní roční koloběh. Neboť tím, že se jaksi paralelně s ročním koloběhem živě prožívá otisk mystéria Golgoty každého roku, tím se teprve opět inspirujeme k tomu, čím může být sociální podstata, sociální cítění ... Jestliže se bude opět všeobecně lidským způsobem pociťovat běh roku tak, že se bude pociťovat v niterné souvislosti s mystériem Golgoty, potom se bude z tohoto začlenění citu duše do ročního běhu a do tajemství Golgoty současně vylévat po Zemi skutečné sociální cítění. To bude pravým řešením nebo při nejmenším dalším vedením toho, co dnes nazýváme... sociální otázkou.“

Tato slova staví před nás otázku: Jakým způsobem může přispět duchovní obsah ročního koloběhu k řešení největšího problému v přítomnosti, k řešení sociální otázky? Odpověď vyplývá ve vši jasnosti ze skutečnosti, že máme v běhu roku co činit především se dvěma věcmi: se sedmičlennou cestou křesťansko-rosikruciánského zasvěcení a sedmi velkými křesťanskými svátky. Přitom se v prvním případě jedná především o individuální duchovní vývoj jednotlivého člověka a v druhém o sociální spolupůsobení mnoha lidí, což se projevuje ve společném slavení ročních svátků. Neboť jestliže má moderní křesťanské zasvěcení za cíl uskutečnit nej důležitější pravidlo nových mystérií, „Ne já, Kristus ve mně“⁵⁶), pak je cílem impulsu ročních svátků, který lidi sjednocuje, uskutečnit slova: „Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tu jsem mezi nimi.“

S takovým duchovním spojením individuálních a sociálních impulsů v ročním rytmu můžeme také dosáhnout pevného základu a reálné cesty k řešení zcela všedních sociálních problémů v přítomnosti a budoucnosti. Neboť uskutečňuje-li člověk první pravidlo na moderní cestě zasvěcení, pak nejenom že se neuzavírá sám v sobě, ačkoliv podstatně zesiluje síly svého vědomí já, nýbrž naopak rozšiřuje své zesílené vědomí já takovým způsobem (ovšem jen tehdy, jde-li po duchovní cestě správným způsobem), že do jeho obzoru vstupují víc a více zájmy celého lidstva ve smyslu Kristova impulsu, které v něm působí na místo zájmů úzce individuálních. A naopak člověk se sjednocuje, když uskutečňuje druhé pravidlo ve společném slavení ročních svátků, s ostatními lidmi, ba v jistém smyslu dokonce s celým lidstvem, aniž ztrácí ze zřetele individuálního člověka, naopak jeho zájem pro něj ještě bude vzrůstat. Neboť z celku ročních svátků bude v lidstvu pozvolna vystupovat víc a více do popředí vznik a působení prapůvodního člověka - anthropa -, takže jako plod správného slavení v člověku „... bude srůstat prožívání v Kristu a s ním a prožívání pravého lidství. ‚Kristus dává mi mou lidskou bytostnou podstatu‘, to bude jako základní cit tkát a vlnit se v duši.“

Můžeme také říci: Spojující se s jinými lidmi o ročních svátcích, poznáváme svou vlastní individuální bytost, skrytého původního anthropa, spočívajícího v našem nitru, stále lépe a hlouběji. A naopak, čím dále jdeme na cestě moderního zasvěcení, tím lépe se učíme poznávat smysl Země a lidstva na ní žijícího.

To je počátek uskutečňování nové sociální etiky lidstva, která nejenže „překlenuje“ základní sociální protiklad mezi jednotlivcem a společností, nýbrž která činí své rytmické společné působení v duchovním ohledu otiskem nadsmyslového života duše mezi smrtí a novým zrozením, toho života, který probíhá v ustavičném střídání mezi uzavíráním se do sebe, což posiluje individuální vědomí, a odevzdaností vůči obklopujícímu duchovnímu světu.

Otiskem či obrazem /Abbild/ těchto dvou polárních stavů posmrtného bytí jsou všechny sociální a antisociální impulsy (Rudolf Steiner je také charakterizuje jako impulsy nevědomého usínání a procitání), jejichž harmonického vzájemného působení a postupné proměny v ducha Kristova se může dosáhnout popsáním prožíváním ročního koloběhu. Neboť Kristův impuls působící v běhu roku vede tou měrou, jakou se mu lidská duše dovede vědomě oddat, k tomu, že sjednocení lidí nenese sebou vymazání individuálního principu, nýbrž, jak je tomu při ročních svátcích, podporuje sociální vývoj, a naopak individuální princip nebude rušit sociální, neboť to je vyloučeno, když se skutečně kráčí po moderní cestě zasvěcení. Základ pro takovéto vzájemné působení dvou hlavních sociálních tendencí je ale zcela zvlášť důležitou vlastností Kristova impulsu, která spočívá v tom, že „... Kristův ... impuls [může] být stejný po celém lidstvu a ... přece je pro každého jednotlivce osobní záležitostí.“

To se dá vyjádřit také tímto způsobem: Od mystéria Golgoty ukazuje se být Kristus pravým já jednotlivého člověka a současně vyšším Já celého lidstva. A tyto dva vysoké ideály jsou také cílem dvou námi popsanych duchovních činností v běhu roku. Tak usiluje člověk na individuální cestě zasvěcení k vědomému prožívání Krista ve svém pravém já, duchovním spoluprožíváním ročních svátků ale usiluje o to, aby v sociálním sjednocení s ostatními lidmi zažil Krista jako vyšší Já celého lidstva. Neboť „to, co se může zrodit v každé lidské duši jako vyšší já, to nás poukazuje na to, že tím, co se událo v Palestině, se znovu narodilo božské Já ve vývoji celého lidstva. Jako se vyšší já rodí v každém jednotlivém člověku, tak se rodí v Palestině vyšší Já celého lidstva, božské Já ...“

Tak vidíme, že duchu přiměřené spoluprožívání ročního koloběhu povede postupně ke sjednocení celého lidstva v jednotném duchovním celku, aniž tím utrpí individuální vývoj člověka, a podporuje to současně - pohlížíme-li na to z tohoto hlediska - vznik „nesmrtelného individua“, o němž se hovořilo v kapitole „Idea bohočlověčen- stva...“.

Vyplývají-li však sociální impulsy skutečně ze spirituálního prožívání běhu roku a ze sil Kristovy bytosti v něm působících, potom přijímají v průběhu svého uskutečňování mezi lidmi kultický charakter. Stávají se, pocházejíce z duchovního fundamentu ročního koloběhu, základem reálného sociálního obřadu, obětího obřadu uprostřed lidstva, jímž může Kristus postupně vstupovat do lidstva tak, že činy a jednání lidí v sociálním životě mohou být konány bezprostředně „z jeho pověření“. A to je počátek toho, co se může nazvat skutečným prokřesťanstvím /Durchchristung/ světa: „Kdo bude velkým reformátorem sociálního života, kdy jednání mezi lidmi budou jednou v sociálním životě konána z pověření Krista Ježíše, takže svět může být proniknut Kristem?- ... Může to být jedině Kristus, když lidé budou moci mít mezi sebou sociální život, který se jim stane v jistých okamžicích života obřadem, kdy

vzhlížejí ke Kristu tak, že neřeknou: Já -, že řeknou: I když jen dva nebo tři, i když mnozí jsou sjednoceni ve jménu Krista, je Kristus mezi nimi. - A sociální činnost se stává obětním obřadem, pokračuje v tom, čím byl starý obřad kultický. Kristus se musí, když působí dnes živě v lidské bytosti, také stát sám velkým sociálním reformátorem.“

Po všem, co bylo řečeno v této kapitole, můžeme ale slova „v jistých okamžicích života“ vztahovat s plným přesvědčením především na období velkých ročních svátků, jejichž pravidelným spoluprožíváním máme v rytmu ročního koloběhu zvláště příznivou možnost působit v sociálním životě „z pověření Kristova“, aby mohlo naše vědomé anthroposofické konání, anthroposofické jednání, které se uskutečňuje v plné shodě s kosmicko-duchovními zákonitostmi roku, aby mohlo tvořit základ k sociální kultuře budoucnosti, k sociálním poměrům šesté kulturní epochy, která bude první předzvěstí budoucího jupiterského stavu.

Tuto závěrečnou myšlenku chceme ale ještě zkoumat poněkud přesněji. Neboť „sociální obětní obřad, který pokračuje v tom, čím byl starý obřad kultický“, jak řekl Rudolf Steiner výše uvedenými slovy, má ještě zcela zvláštní význam pro celý zemský vývoj. Jak známo, je spojeno s vlastní podstatou každého kultického jednání, že jeho duchovně-morální impulsy pronikají až k nadsmyslovým základům světa fyzicko-smyslového. To z okultního hlediska znamená, že se vyšší duchovně-morální princip neomezuje ve svém přetvářejícím působení jen na oblast duchovně-duševní, nýbrž uchopuje také fyzicko-materiální princip světa a mění jej, vtiskuje mu mimo přírodní také morální (duchovní) zákonitost.

V běhu roku se tento proces, tento přechod uskutečňuje tím, že vnášíme do přirozené dvanácti roční společným slavením jeho hlavních svátků nový morální řád. Tím spolupůsobíme reálně na tom, že Kristus postupně proniká Zemi, účastníme se toho, že je Země „svěřena“ bytosti Kristově, aby Kristova bytost, která je se Zemí od mystéria Golgoty spojena, ji mohla zcela uchopit, aby ji mohla proniknout až do fyzických substancí a proměnit ji. Na této cestě se ještě v zemském stavu postupně připravuje nový přírodní řád světa, o němž Rudolf Steiner řekl, „že morální řád světa v přítomnosti je zárodečnou silou budoucího řádu přírodního, to je nejreálnější myšlenka, která může existovat. Morálnost není něčím pouze vymyšleným: Morálnost existuje nyní, když je nasycena skutečností jako zárodek pro pozdější vnější reality.“ Potom přijímá Kristus naše činy, které uskutečňujeme, proniknutí Kristovým impulsem, ve svobodě a lásce, přijímá je do své sféry a připravuje je tak, aby se staly novým přírodním řádem, silou Jupitera, kde přírodní svět bude právě tak vyzařovat lásku a morálnost, jako dnes z něho září světová moudrost, kosmické dědictví starého Měsíce.

Tak existuje v přechodu od individuálnosti k sociálnosti a od sociálnosti k proměněnému přírodnímu bytí základní směr, v němž působí na Zemi Kristův impuls. A když si to uvědomíme, potom můžeme ke slovům „Ne já, Kristus ve mně“ a „Kde jsou shromáždění dva nebo tři ve jménu mém...“ připojit slova třetí, která vyjadřují skrytý smysl ročního koloběhu a současně celého zemského vývoje: „Nebe a Země pominou, ale slova má nepominou.“ Ve smyslu toho, co bylo výše řečeno, můžeme chápat tato Kristova slova takto: „Nebe a Země pominou“ - to je starý řád přírody -, „ale slova má nepominou“, - neboť na Jupiteru budou základem nového přírodního řádu.

Tato slova jsou v bezprostřední souvislosti se začátkem 21. kapitoly Apokalypsy - „A viděl jsem nové nebe a novou Zemi. Staré nebe a stará Země zanikly který hovoří o přechodu k novému eonu. Příprava ale k tomuto přechodu počala již v naší době. Neboť

anthroposofickou účastí na sedmičlenném cyklu ročních svátků, kterou vykonáváme v duchu Kristova impulsu jako službu, vytváříme v sobě onu duchově-morální substanci, z níž může v budoucnu Kristus stvořit nový přírodní základ pro budoucí jupiterský eon.

Tak nás vede roční koloběh, prožitý ve své sociální realitě vytvářející společenství, vede nás postupně k tomu vytvořit základní kámen nového Jeruzaléma v duších a srdcích lidí.